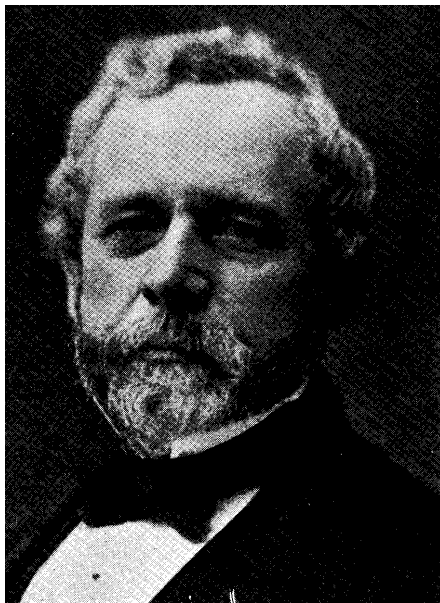

Abelin. Släktnamnet antogs av söner till kyrkoherden i Asarum i Blekinge Matts Hansson Mariager. Från den äldre av dessa, kyrkoherden i Karlshamn Hans Mattsson A. († 1686) och dennes sons sons son, borgmästaren i Linköping Zakarias A. († 1849) härstammar den nu i Sverige fortlevande ättegrenen, till vilken samtliga nedan nämnda höra.

1. Hjalmar August Abelin, f. 22 maj 1817 i Linköping, † 13 sept. 1893 i Stockholm. Föräldrar: auditören, sedermera borgmästaren i Linköping Zakarias Abelin och Henrika Karolina Lodin, äldsta dotter av stadsläkaren i Linköping professor J. G. Lodin. Genomgick Linköpings skola och gymnasium; student i Uppsala 2 nov. 1835; disp. 12 dec. 1836 (De parocia Kärna in Ostrogothia, p. III, pres. K. J. Wessén); med. fil. kand. 13 dec. 1838; med. kand. 3 apr. 1844; disp. 1 apr. 1846 (Om exsudativ inflammation i hjärnan hos barn, d. 2, pres. Isr. Hwasser); med. lic. 9 apr. s. å.; med. doktor utan promotion sept. s. å.; kir. magister 30 dec. 1847; avlade ämbetsprov 13 jan. 1848; företog vetenskapliga resor för att studera barnsjukdomar och barnavårdsanstalter maj—nov. 1851 och maj—sept. 1860, den förra till England, Frankrike och Tyskland, den senare till Petersburg, Moskva och Paris m. fl. ställen. Förordnades 23 sept. 1844 att som biträdande läkare medfölja fregatten Sofia på dess elva månaders resa till Danmark, Portugal, Spanien, Frankrike, Italien och Marocko samt 10 aug. 1846 att som uppbördsläkare medfölja korvetten Najaden på dess expedition till Godahoppssudden; amanuens vid medicinska kliniken å serafimerlasarettet maj—aug. 1846; stipendiat i flottan 28 dec. 1846; amanuens vid pediatrika kliniken å allmänna barnhuset sept. 1847; tf. överläkare därstädes under tre månader från 28 apr. 1848 samt, sedan dåvarande överläkaren Fr. T. Berg förordnats att uppehålla ett medicinalrådsämbete, från 11 maj 1849—1 maj 1851 och ånyo från nov. 1851; tf. professor i pediatrik vid karolinska institutet 18 jan. 1855; överläkare vid allmänna barnhuset 6 mars 1856; professor i nyssnämnda ämne 15 okt. 1858, sedan företrädaren Fr.

Hj. A. Abelin.
Fotografi.

T. Berg, vilken med år 1854 de facto lämnat professuren, förordnats till chef för statistiska centralbyrån; medlem av direktionen för Stockholms enskilda bank 2 apr. 1859—4 apr. 1871 samt av styrelsen för aktiebolaget Stockholms handelsbank från dess bildande 5 juni 1871—30 mars 1892; medlem av kommittén angående ordnandet av den gymnastiska undervisningen i riket 16 maj—18 nov. 1862; stadsfullmäktig och ledamot av fattigvårdsnämnden 1863—67; läkare hos drottning Sofia 1872—77 samt hos kronprins Gustav och arvfurstarna 1872—81; erhöll avsked från

professuren 1 juli 1882 samt från överläkartjänsten vid allmänna barnhuset 9 febr. 1883. RNO 1859; KVO 1864 (1kl 1873); LVA 1866; KNO1kl 1876; erhöll allmänna barnhusets medalj i guld 10 sept. 1870; var därjämte ledamot av utländska läkar-sällskap och innehavare av flera utländska ordnar.

Gift 26 apr. 1851 med Johanna (Hanna) Emilia Charlotta Brandelius, f. 22 jan. 1831, † 18 maj 1873, dotter av bryggaren Per Brandelius.

Under studietiden i Uppsala intog A. genom glatt lynne, vän-sällhet och god sångröst ett framstående rum bland Juvenalerna, ett studentsällskap för sång, musik och poesi, där Wennerberg just vid denna tid komponerade sina trior och gluntar. Den glade studenten tog snart sin livsuppgift på allvar, och föga mer än trettiårig, fick han förtroendet att första gången bestrida överläkartjänsten vid allmänna barnhuset. A. inträdde på den medicinska banan vid en betydelsefull brytningsperiod. I Frankrike hade sedan ett par årtionden exakt forskningsmetod införts i den praktiska medicinen, och även verkligt vetenskaplig pediatrik hade där blomstrat upp. I Sverige hade den första moderna medicinska kliniken öppnats av M. Huss 1839. Till 1 jan. 1842, då Fr. T. Berg övertog läkarvården å allmänna barnhusets avdelning

för späda barn, kan man förlägga den svenska pediatrikens födelsedag. Och 2 maj 1845 öppnades karolinska institutets pediatrika klinik å allmänna barnhuset, sedan rikets ständer 1844 tills vidare beviljat nödigt anslag till professur i ämnet. Var undervisningens fält således väl uppröjt, hade Berg även på det andra området för A:s blivande verksamhet, vid allmänna barnhuset, börjat en strid för en nydaning, men de förslag till förbättringar, tidsenlig organisation och nytt reglemente, som han utarbetat och lagt fram, lyckades han själv endast delvis genomdriva; slutgiltigt segrade hans strävanden först i och med det nya reglementet av 1850.

A. hade många förutsättningar att bliva den bästa överläkare, och det blev han också. Han lyckades helt visst av det gamla barnhuset göra det bästa, som kunde göras. Han, liksom Berg före honom, insåg nog behovet av en nybyggnad, och redan på 1850-talet började han yrka härpå, men det blev först sedan han lämnat överläkarbefattningen, som han fick se ett nytt barnhus resa sig i det gamlas ställe.

Högt beundrad var A. på sin tid för sin ovanliga lärartalang. En finsk läkare yttrar i sina minnen från studierna vid barnhuset i Stockholm: »ett levande, snillrikt föredrag, vilande på vidsträckt erfarenhet inom barnsjukdomarnas hittills så föga kända värld, göra de timmar, som tillbringas där, till de mest lärorika och tillika de mest angenäma». Och i författarens på egen erfarenhet grundade biografi över A. finnas följande ord antecknade: »Med ett sjukdomsfall för ögonen, vare sig det kom apropå under polikliniken eller det förekom bland barnen på barnhuset, kunde A. när som helst vara färdig att taga fram något ur sitt minnes rika, välordnade fatatur och hålla sina fängslande kliniska föredrag, ofta av ett stort vetenskapligt intresse, alltid rika på nyttiga lärdomar.» En stor förtjänst inlade A. uti inlärandet av barnsjukdomarnas behandling, en förtjänst, som hans lärjungar högt uppskattade, ej minst då det gällde att i det praktiska livet pröva på, vartill den lärdom dugde, som man inhämtat under den långa studietiden. — I A:s tryckta skrifter återfinner man samma klarhet, samma lätthet att uttrycka sina tankar, som i hans muntliga föredrag. De visa också, huru A. stadigt gick framåt som klinisk forskare. Man jämföre t. ex. hans arbete om strypsjukan, tryckt 1864, och hans senare arbeten 1868—82. I det förra, katederföreläsningar med utförlig historik ända ifrån Hippokrates, vidlyftiga och med anspråk på vetenskaplig grundlighet, saknas underlaget av egen erfarenhet och kliniskt material, och A. kommer

också till den oriktiga slutsatsen, att kruppen var en egen, från difteri och varje annan skild sjukdom. Likväl hade Bretonneau redan 1826 och efter honom Guersant, Trousseau, Rilliet och Barthes m. fl. på grund av en storartad klinisk erfarenhet visat difterins och kruppens samhörighet i etiologiskt hänseende. I sina senare arbeten bygger A. helt på klinisk erfarenhet och kliniska forskningsresultat, så i alla sina »pediatriska meddelanden», i arbetena om simulerade sjukdomar, skrofulösa oftalmin, bensyfilis hos barn m. fl. Och i sitt sista, förträffliga arbete, om tuberkulos hos späda barn, hävdar han, att tuberkulosen måste hava sin orsak i ett specifikt smittämne. Koch offentliggjorde sin upptäckt av tuberkelbacillen samma år, 1882, men härom visste A. intet, då han nedskrev sin kliniska studie. Värdefulla äro alla de bidrag till barnsjukdomarnas diagnos och behandling, som A. lämnar i sina meddelanden från den pediatrika kliniken och polikliniken. I ett av dessa upptar han en fråga, som livligt intresserade honom: från vem ärves syfilis? och gör med skärpa gällande, att det ovanliga kan inträffa, att den syfilitiska smittan överföres direkt från fadern till fostret. A:s åsikt, att ett tidigt och rikligt bruk av stärkelsehaltiga födoämnen är den allmännaste och säkraste anledningen till raktis, var ju ingalunda fullt riktig. Intressanta och originella äro A:s skildringar av simulerade sjukdomar hos barn; de ådagalägga hans stora förmåga att tyda de skiftande företeelserna i barnens psykiska liv och att hastigt och kraftigt inverka på barn med olika lynnen. Till en mera rationell barnavård bidrog A. i hög grad genom sina på polikliniken till de fattiga mödrarna utdelade råd men också, åtminstone bland de bättre lottade klasserna, genom sin år 1874 utgivna populära skrift om vården av barn under de första levnadsåren.

A:s personlighet var imponerande; den som en gång hade sett och talat med honom, glömde honom säkert aldrig. Han hade en prydlig hållning, ett vackert format huvud, regelbundna, vackra anletsdrag och en fast, vänlig blick. Han hade fått ovanligt lyckliga gåvor på sin lott såsom praktisk utövare av läkarkallet. Ett säkert och lugnt uppträdande, en välljudande, sympatisk stämma, ett gott lynne och ett vänligt tilltal, parat med deltagande, allt bidrog att skaffa A. ett mycket stort förtroende som läkare och en vidsträckt praktik med hjälpsökande från alla delar av vårt land.

Det år, då han erhöll avsked från professuren (1882), skänkte A. till medicinska föreningen 2,000 kr., grundplåten till Abelinska

lånefonden, samt till karolinska institutet 5,000 kr. till det stipendium, som bar hans namn.

Tryckta arbeten: Den elakartade eller asiatiska koleran af dr G. Budd. Sthm 1848. 93 s. (Övers.) — En ny metod att uppföda afvande barn och dibarn, föreslagen af dr J. Gumprecht (Hygiea, Bd 11, 1849, s. 736—741). — Utdrag ur berättelse till K. sundhetscollegium om en . . . utländsk, vetenskaplig resa sommaren 1851 (Hygiea, Bd 15, 1853, s. 3—19, 65—80, 129—135). — Årsberättelse öfver helso- och sjukvården vid allmänna barnhuset i Stockholm för år 1852 (Hygiea, Bd 15, 1853, s. 590—602, 641—654, 714—722); för år 1854 (Hygiea, Bd 17, 1855, s. 657—674); år 1855 (Hygiea, Bd 18, 1856, s. 825—850); år 1865 (Hygiea, Bd 28, 1866, s. 411—413). — Några ord om opiets användbarhet i åtskilliga barnsjukdomar (Hygiea, Bd 25, 1863, s. 91—96). — Om dödligheten bland späda barn och några af orsakerna dertill (Sv. läkaresällskapets nya handl., Bd 12, 1863, s. 83—122; tal vid nedläggandet av ordförandeskapet i sv. läkaresällskapet 4 okt. 1859). — Om några af helsovattnens användbarhet i vissa sjukdomar inom barnåldern (Hygiea, Bd 26, 1864, s. 461—463, 515—521). — Om strypsjuka (Med. archiv, Bd 2, 1864—65. 88 s.). — Meddelanden från pediatrika kliniken å allmänna barnhuset i Stockholm för år 1868 (Nord. med. arkiv, Bd 2, 1870, N:o 1, 9, 15. 56, 41, 23 s.). — Fall af cancer under barnåldern (Hygiea, Bd 32, 1870, s. 126—134). — Om retrofaryngealabscess hos späda barn (Nord. med. arkiv, Bd 3, 1871, N:o 24. 16 s.; beriktigande ibid., Bd 4, 1872, N:o 6). — Från hvem ärfves syfilis? Gemäle till dr Adam Öwre (Nord. med. arkiv, Bd 4, 1872, N:o 27. 20 s.). — Om vården af barn under de första lefnadsåren. Sthm 1874. 79 s. 3:e uppl. Sthm 1887. 80 s. (Ur vår tids forskning, 11.) — Pediatrika meddelanden (Nord. med. arkiv, Bd 8, 1876, N:o 16. 36 s.; Bd 11, 1879, N:o 1. 20 s.). — Ueber die Anwendbarkeit der Salicylsäure im zarteren Alter (Central-zeitung f. Kinderheilkunde, Jahrg. 1, 1877, s. 19 f., 35 f.). — Ueber simulierte Krankheiten bei Kindern (Central-zeitung f. Kinderheilkunde, Jahrg. 1, 1877, s. 243 f., 259 f.). — Ueber die scrophulose Ophtalmie (Central-zeitung f. Kinderheilkunde, Jahrg. 2, 1878, s. 23 f.). — Råd och anvisningar vid vården af späda barn. Sthm 1878. 16:o 24 s. (Utg. av K. medicinalstyrelsen.) — Meddelanden från pediatrika kliniken vid allmänna barnhuset i Stockholm (Nord. med. arkiv, Bd 14, 1882, N:o 12. 22 s.). — Meddelanden och praktiska notiser i Hygiea (1854, 56, 62, 66, 68, 69, 74), i Central-zeitung f. Kinderheilkunde (1879) och Archiv f. Kinderheilkunde (1881, 83) m. fl.

Källor: Eckl. dep. handl. 15 okt. 1858 (meritförteckn.), RA; K. brev å allmänna barnhuset; A. J. Bruzelius, Sv. läkare-matrikel, 1 (1886); Karolinska institutets historia, 3 (Pediatrika kliniken av O. Medin). — Se i övrigt: O. Medin, Hjalmar August Abelin (Hygiea, Bd 55, 1893:2, s. 529—540).

O. MEDIN.

2. Gustaf Rudolf Abelin, den föregåendes broder, f. 17 maj 1819 i Linköping, † 19 sept. 1903 på Björnsnäs. Volontär vid första livgrenadjärregementet 4 mars 1837; student i Uppsala 13 mars 1838; furir vid nämnda regemente 11 maj s. å.; avlade officersexamen 6 mars 1839 efter att hava genomgått J. A. Hazelius' privata kurs för unga officerares bildande; underlöjtnant vid Närkes regemente 12 juli s. å.; kommenderad till gymnastiska centralinstitutet 1840 och 1846; löjtnant i regementet 3 dec. 1846; regementskvartermästare 15 maj 1850; kaptän i regementet 2 nov. 1855; överstelöjtnant och förste major vid södra skånska infanteriregementet 9 juli 1862; ledamot av kommittén för avgivande av